

D66 Bronckhorst
Verkiezingsprogramma

2010 – 2014

Voor kwaliteit en duurzaamheid

Inhoud

INLEIDING	4
MENS EN OMGEVING	6
Economie en werk.....	6
Recreatie en toerisme	8
Milieu en duurzaamheid.....	9
Ruimtelijke ordening.....	11
Plattelandsontwikkeling en landschap	11
Dorpen en kernen.....	12
Wonen en woningbouw	12
Infrastructuur, verkeer en vervoer.....	13
MENS EN SAMENLEVING.....	15
Sociale cohesie	15
Zorg en bijstand.....	15
Gezondheid.....	16
Jongeren	16
Ouderen.....	17
Onderwijs	17
Cultuur en recreatie	18
Openbare orde en veiligheid.....	19
MENS EN BESTUUR.....	21
Gemeente en inwoner	21
Raad en college	22
Samenwerken	22
Financieel beleid en begroting.....	23
Gemeentelijke bedrijfsvoering	24

Visie en vertrekpunten

D66 stelt de mens centraal: vrij, betrokken, gelijkwaardig en mondig.

D66 streeft naar:

- een democratische, duurzame en open samenleving, waarin individuele vrijheid even vanzelfsprekend is als sociale cohesie
- een samenleving waarin burgers verantwoordelijkheid willen en kunnen nemen voor zichzelf en hun omgeving
- een samenleving waarin arbeid, persoonlijke ontwikkeling, vrije tijd en zorg goed te combineren zijn.

D66 wil actief kansen scheppen voor mensen om hun talenten te benutten en hun kennis toe te passen.

D66 wil mensen blijvend in staat stellen hun eigen keuzes te maken.

D66 bedrijft praktische en resultaatgerichte politiek vanuit de eigen idealen, zonder blauwdrukken of dogma's. Besluitvorming moet toetsbaar en transparant zijn.

D66 is vooruitstrevend en wil maatschappelijke ontwikkelingen benutten om zo aan de samenleving te bouwen.

INLEIDING

Bronckhorst is een bloeiende plattelandsgemeente in de Achterhoek. De voormalige gemeenten Hengelo, Hummelo en Keppel, Steenderen, Vorden en Zelhem zijn op 1 januari 2005 samengevoegd tot één gemeente met ongeveer 38.000 inwoners. Met ongeveer 30.000 ha is Bronckhorst derde in de rij van grote plattelandsgemeenten in Nederland.

In de eerste raadsperiode van 2005 tot 2010 lag de nadruk op het op één lijn brengen van het beleid van de voormalige gemeenten.

In de raadsperiode 2010 – 2014 krijgt het uitgezette beleid verder vorm. Bronckhorst heeft daarbij te maken met invloeden van de daling van het inwonertal, gevolgen van de recessie en vraagstukken over energie en klimaat. Deze drie belangrijke trendbreuken beïnvloeden de komende jaren het gemeentelijke beleid en de gemeentelijke financiën.

Daling inwonertal

Prognoses van de Provincie Gelderland laten zien dat gedurende de periode 2008-2040 de bevolking in Bronckhorst afneemt met tien procent.

Voor D66 is deze prognose een reëel uitgangspunt. In het beleid voor de komende raadsperiode moeten we hier terdege rekening mee houden. Het speelt een rol bij werkgelegenheid en woningbouw.

Recessie

Aan een langdurige periode van economische stabiliteit en groei is in 2009 een abrupt einde gekomen. In economisch opzicht is sprake van stagnatie en zelfs krimp.

Als gevolg van de recessie moet het Rijk de overheidsfinanciën saneren. Dit heeft verstrekkende gevolgen voor de samenleving en dus ook voor het gemeentelijke huishoudboekje.

We staan aan de vooravond van een grote bezuinigingsoperatie van het Rijk, vanaf 2010. In het verlengde daarvan zijn op gemeentelijk niveau besluiten nodig over het niet meer of beperkt uitvoeren van gemeentelijke taken, het afstoten van voorzieningen en het versoberen van de dienstverlening. Het is nog niet te zeggen welke maatregelen als gevolg van de financiële krimp noodzakelijk zijn. Wij willen op die in de raad te voeren discussie niet vooruitlopen en sluiten op voorhand geen zaken uit. Voor D66 zijn alle maatregelen bespreekbaar.

Energievoorziening en klimaatverandering

De derde trend waar de gemeente mee te maken krijgt is de verwerving en het gebruik van energie en maatregelen om klimaatverandering te beïnvloeden. De enorme expansie van de economie in de afgelopen tweehonderd jaar berust in essentie op het grootschalige gebruik van fossiele brandstoffen. Nieuwe industriële toepassingen en geologische omstandigheden maken deze niet-'recycle'bare brandstoffen schaars en duur. Om zowel economische als ethische redenen is het niet gepast in hoog tempo door te gaan met het figuurlijk opeten van onze aarde.

Alternatieven zijn er in overvloed (zon, wind, bio, water). Het op grote schaal technisch toepasbaar maken van alternatieve energie is de grote uitdaging van deze tijd.

Het economisch handelen van de mens speelt mogelijk een rol in de opwarming van de aarde. Dit vraagt een wereldwijde inspanning om vooral de CO₂ uitstoot af te remmen.

Ook op lokaal niveau kunnen we onze bijdrage leveren aan energie- en klimaatmaatregelen. D66 wil dat doen door duurzaamheid voorop te stellen bij alle gemeentelijke handelingen, in het beleid, maar vooral in de uitvoering. Ook de gemeente moet hierin zijn verantwoordelijkheid nemen en het goede voorbeeld geven.

MENS EN OMGEVING

Landschappelijke waarden, milieu en natuur zijn kenmerkend voor de uitgestrekte plattelandsgemeente Bronckhorst. Kernen en dorpen vormen met elkaar het raamwerk voor de gemeente. Alles draait om de inwoners van Bronckhorst, de bestuurlijke eenheid die zij vormen en de diversiteit van de kernen waar ze wonen.

Het afwisselende landschap tussen de kernen en dorpen bepaalt het beeld van dit gebied.

Economie en werk

Bronckhorst moet economische ontwikkelingen de kans geven om de leefbaarheid van kernen en dorpen in stand te houden en te bevorderen, binnen de grenzen van het behoud van landschappelijke waarden.

Diversiteit aan bedrijven

Economische bedrijvigheid is overal in de gemeente aanwezig, vaak op kleine schaal. Een enkele maal is er sprake van een grote industrie. In de economische bedrijvigheid van Bronckhorst nemen toerisme, recreatie, zorgfuncties en het midden- en kleinbedrijf en industrie een belangrijke plaats in.

Er moet plaats zijn voor zowel bedrijven uit de gemeente als voor nieuwvestiging van kleinere bedrijven. De aanleg van een nieuw bedrijventerrein binnen de gemeente is waarschijnlijk niet nodig. Renovatie van bestaande bedrijventerreinen binnen de gemeente is wel urgent. Een regionaal bedrijventerrein komt beschikbaar voor de grotere bedrijven.

D66 is een groene partij en wil maatregelen bevorderen die klimaatveranderingen tegengaan. D66 wil daarom vooral inzetten op het stimuleren van bedrijvigheid in duurzame producten, de ontwikkeling van nieuwe bronnen van energie en kennisintensieve bedrijven.

Stimuleren economische ontwikkeling

D66 vindt dat de gemeente een actieve rol behoort te spelen bij bevordering van economische ontwikkelingen die passen bij het karakter van de gemeente.

D66 steunt initiatieven om het vestigingsklimaat in de gemeente te verbeteren door aanleg van snelle breedbandverbindingen, zoals glasvezel. D66 vindt dat de gemeente initiatieven in deze richting moet steunen, waar mogelijk ook in financiële zin.

D66 is voorstander van maatregelen om startende ondernemers te interesseren voor vestiging in de gemeente en hun de helpende hand te bieden bij het vinden van een geschikte vestigingsplaats.

Plattelandsontwikkeling leidt tot nieuwe bedrijvigheid. De vestigingsplaats van bedrijven vraagt in een plattelandsgemeente om zorgvuldige afwegingen en moet passen bij het plattelandskarakter van Bronckhorst. Goede afspraken vooraf zijn nodig over de mogelijkheden voor groei van het bedrijf op de vestigingsplaats. De grenzen en de maatregelen bij overschrijding van die grenzen moeten duidelijk zijn.

Bevorderen van werkgelegenheid

D66 ziet een wisselwerking tussen kernenbeleid, woonvisie en werkgelegenheid.

Leefbare kernen maken werken in Bronckhorst of directe omgeving aantrekkelijk.

D66 ziet voor de gemeente een taak bij het in stand houden en bevorderen van de werkgelegenheid, bijvoorbeeld door mensen te stimuleren zich verder te ontwikkelen door scholing en opleiding. De vraag naar geschoolden in Bronckhorst en de Achterhoek betreft voor een groot deel goed opgeleid personeel op lager en middelbaar niveau.

Voor alle opleidingsniveaus geldt dat kennis en vaardigheden tijdens de hele loopbaan op peil moeten blijven. Een Leven Lang Leren is inmiddels een nationaal en internationaal benoemd onderwerp en een speerpunt van de Europese Commissie. Hierin is een rol weggelegd voor regionale opleidingscentra, particuliere opleiders en het hoger onderwijs. D66 wil de vestiging van kennisintensieve bedrijven die hoogopgeleiden nodig hebben, stimuleren.

Behoud van werkgelegenheid

Bij het bestrijden van de (gevolgen van de) recessie heeft ook de gemeente een taak. Wat D66 betreft, bestaat deze taak in de eerste plaats in de zorg voor het behoud van werkgelegenheid in de bestaande bedrijven. D66 steunt de regionale aanpak, vastgelegd in het in februari 2009 door de Regio Achterhoek opgestelde aanvalsplan Achterhoek Authentiek Anders. Er zijn afspraken gemaakt en projecten in gang gezet over het aanbestedingsbeleid, snel betalen en het versnellen van gemeentelijke procedures. Op die manier speelt de gemeente in op de behoeften van bedrijven.

D66 hecht aan een goed ondernemersklimaat en vindt dat structureel overleg tussen ondernemers en gemeente daaraan kan bijdragen. Dit betreft overleg met het college en overleg met de raad. Het continueren van één aanspreekpunt voor bedrijven en instellingen binnen de gemeentelijke organisatie is noodzakelijk om bedrijven zo goed mogelijk de weg te wijzen in de regelgeving van de overheid.

Samenwerking

De economische ontwikkeling van Bronckhorst staat niet op zichzelf. Samenwerking met andere gemeenten is noodzakelijk, al dan niet in het verband van de Regio Achterhoek, met de provincie, grensoverschrijdend en in nationaal en Europees verband.

Samenwerking kan leiden tot projecten die voor de werkgelegenheid en economische ontwikkeling van een gebied van belang zijn.

Om geen arbeidspotentieel te verliezen, kan Bronckhorst zich samen met anderen inzetten om bestaande voorzieningen zoals onderwijs, kinderopvang, cultuur en sportfaciliteiten die wonen en werken aantrekkelijk maken onder de aandacht te brengen van betrokkenen. Waar nodig en mogelijk kan de gemeente voorzieningen ondersteunen.

Recreatie en toerisme

Inrichting openbare ruimte

D66 vindt dat de inrichting van de openbare ruimte sober en doelmatig moet zijn. Op kenmerkende en karakteristieke plekken in de gemeente verdienen de kwaliteit van de openbare ruimte en de daarin te plaatsen ornamenten meer aandacht. Dit geldt in het bijzonder voor de beschermde stads- en dorpsgezichten.

Toerisme en lokale economie

Recreatie en toerisme zijn een bron van inkomsten en werkgelegenheid en daarmee één van de pijlers van de lokale economie. Dit geldt niet alleen voor toeristische ondernemers, maar ook voor andere sectoren, zoals detailhandel en horeca.

Kleinschaligheid en ecotoerisme zijn speerpunten. Vestiging van grootschalige voorzieningen is geen optie.

De ambitie van D66 is gericht op een verdere ontwikkeling van recreatie en toerisme, passend bij het karakter van de gemeente, zodat deze een blijvende stimulans zijn voor de regionale economie en de werkgelegenheid. De ambitie is tweeledig:

- De Achterhoek blijft in de top 10 van binnenlandse vakantiebestemmingen.
- Een bovengemiddelde groei van de werkgelegenheid in de sector.

De gemeente bevordert recreatie en toerisme door:

- De op recreatie en toerisme gerichte en in deze branche werkzame bedrijven en instellingen de ruimte te geven zich te ontwikkelen.
- Het in stand houden en verder vorm geven aan een goede bereikbaarheid van routes en voorzieningen met behulp van wegwijzers en informatieborden.
- Het waar mogelijk bevorderen van een goede directe bereikbaarheid per auto en openbaar vervoer.
- Het verlenen van medewerking aan het beschikbaar stellen van voorzieningen, bijvoorbeeld parkeer- en camperplaatsen.

Promotie

D66 vindt dat de gemeente moet doorgaan met het bevorderen van recreatie en toerisme door het geven van voorlichting en het maken van reclame voor Bronckhorst. Dit is gericht op vergroting van de naamsbekendheid en het etaleren van voorzieningen. De VVV Bronckhorst en het Recreatieschap Achterhoek hebben hierin een belangrijke taak. Bij de promotie van Bronckhorst zijn de kernkwaliteiten rust, ruimte en landschap de inzet. Daarnaast is er aandacht voor voorzieningen in de vorm van centra voor wellness, lokale musea en kunstprojecten.

Milieu en duurzaamheid

Natuur, milieu en duurzaamheid zijn sterk met elkaar verbonden. De rijke natuurwaarden van Bronckhorst kunnen alleen bewaard blijven als burgers, bedrijfsleven en gemeente zorgvuldig met het milieu en alternatieve energievoorzieningen omgaan.

Energie en klimaat

In internationaal verband hebben landen zich ambitieuze doelen gesteld op het gebied van energie en klimaat. Het klimaatbeleid is gericht op het stellen van normen voor de uitstoot van broeikasgassen. Dit is hoofdzakelijk gericht op het terugdringen van het gebruik van fossiele brandstoffen door het stimuleren van duurzaam opgewekte energie, bijvoorbeeld wind- en zonne-energie. Tot nu toe is deze energie-transitie voornamelijk een nationale aangelegenheid gebleven, waardoor de uitwerkingen enigszins uiteen lopen. Lokale overheden zijn op verschillende manieren bij de nationale energie-transitie betrokken. Gemeenten, bedrijven en inwoners in de Regio Achterhoek hebben op 30 september 2009 een ambitieuze doelstelling vastgelegd in het "Akkoord van Groenlo". De afspraak is om vijftig procent CO₂-reductie te bereiken in 2020. Op de lange termijn is het streven gericht op honderd procent duurzame energieopwekking in de hele Achterhoek. D66 staat van harte achter dit Akkoord en wil zich inzetten om de ambitie te realiseren. De energievoorziening, bijvoorbeeld uit biomassa en of zonne-energie, kan uitgroeien tot een belangrijke neveninkomst in het buitengebied. Deze ontwikkelingen wil D66 in beginsel steunen. Voorwaarde is dat de betreffende locatie geschikt is voor alternatieve energieopwekking. Bescherming van het landschap en het voorkomen van hinder en overlast kunnen beperkingen noodzakelijk maken.

D66 vindt dat de gemeente een actieve rol moet spelen op het gebied van energiebesparing, het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen en de overgang naar duurzame energie. D66 vindt dat de gemeente hierbij een voorbeeldfunctie heeft naar de burgers.

D66 ziet concrete maatregelen op diverse terreinen:

- Goede isolatie van alle gemeentelijke gebouwen. De gemeente heeft daar al een begin mee gemaakt.
- Het verwarmen van gemeentelijke zwembaden via warmtewisselaars.
- Alle materialen (van gummetjes tot auto's) die de gemeente gebruikt duurzaam inkopen.
- Het stimuleren van het gebruik van en de inzet van elektrische auto's en fietsen.
- Het stimuleren van duurzame energieproductie en –gebruik.
- Bij nieuwbouwprojecten dient de nadruk te liggen op een energiezuinige bouw.
- Stimulering van duurzame (agrarische) bedrijven.

Duurzaamheid

Duurzame ontwikkeling gaat over het veilig stellen van het leefklimaat en leefomstandigheden voor de toekomstige generaties. Dat leidt tot veranderingen en beperkingen in het economisch gedrag van de huidige generatie. De generatie van nu mag natuurlijke hulpbronnen niet uitputten als een alternatief voorhanden is. Gemeenten spelen een belangrijke rol bij het oplossen van lokale, regionale, Europese en mondiale vraagstukken.

D66 hecht veel waarde aan de bewustwording van burgers en bedrijven om zorgvuldig en zuinig met traditionele energiebronnen om te gaan en daarbij te investeren in alternatieve bronnen zoals zonne-energie en aardwarmte.

D66 ziet voor Bronckhorst een rol bij het stimuleren van duurzaam handelen van burgers en bedrijven. Duurzaamheid bevorderen kan door:

- Het verminderen van de vraag naar energie bij eindgebruikers door bijvoorbeeld het nemen van isolatiemaatregelen voor woningen en gebouwen.
- Het toepassen van duurzame energie en het stimuleren van lokale duurzaamheidsprojecten in de gemeente. Op particulier niveau bijvoorbeeld door het verstrekken van subsidies voor zonnepanelen op huizen. Op industrieel niveau door de aanleg van zonneparken.
- Het aantrekken van duurzame bedrijvigheid.

Afval

D66 steunt de initiatieven die Bronckhorst neemt om de afvalproductie te verminderen. Belangrijk is dat mensen bewust minder afval gaan produceren. Dat kan door aandacht te vragen voor milieuvriendelijke verpakkingen en het afwijzen van overbodige verpakkingen.

Recycling van gebruikte goederen in plaats van vernietiging heeft economische- en milieuvoordelen. Bronckhorst moet dit zo goed mogelijk ondersteunen en burgers blijven voorlichten over de mogelijkheden van recycling.

Ruimtelijke ordening

Ruimtelijke ordening (RO) is een manier om de beschikbare ruimte in de gemeente toe te delen aan de relevante maatschappelijke functies. RO is daarmee een middel en geen doel. Voor D66 is uitgangspunt een doelmatige verdeling van de ruimte.

Kaders zijn de nationale wetgeving, het Streekplan Gelderland en de provinciale regeling "Ruimte voor Ruimte". Gemeentelijke RO beweegt zich binnen deze kaders. De gemeenteraad stelt in deze raadsperiode een structuurvisie vast voor het buitengebied van Bronckhorst.

Bij bestemmingswijzigingen zijn de wensen van de eigenaar van de grond van groot gewicht, maar niet doorslaggevend.

De gemeente kent in het ruimtelijk beleid prioriteit toe aan de volgende aspecten:

- Bescherming van natuur en landschap.
- Huisvesting, vooral voor specifieke doelgroepen zoals jongeren en ouderen.
- Werkgelegenheid.

Plattelandontwikkeling en landschap

Landschapsontwikkeling

De gemeenteraden van Bronckhorst, Lochem en Zutphen hebben in 2009 een Landschapsontwikkelingsplan (LOP) vastgesteld. Voorgenomen functieveranderingen in het buitengebied worden getoetst aan het LOP. In een actief ontwikkelingsbeleid krijgen landbouw, natuurontwikkeling en recreatie elk hun plaats. Alle economische functies krijgen in principe de kans zich te ontwikkelen, maar hun onderlinge samenhang is bepalend voor de mate waarin.

Ondernemers van een klein agrarisch bedrijf zoeken soms verbreding door activiteiten te ontplooiën in recreatie, toerisme, zorg, detailhandel of het opwekken van duurzame energie. D66 vindt dit in principe een goede ontwikkeling en wil de ondernemers hierin steunen.

Reconstructiewet

D66 volgt met veel belangstelling de evaluatie van de uitvoering van de reconstructiewet die de provincie begin 2010 uitvoert. Sinds het in werking treden van de reconstructiewet zijn inzichten over uitbreidingen en technische mogelijkheden voor het uitoefenen van agrarische bedrijvigheid op grote(re) schaal sterk veranderd. D66 vindt het noodzakelijk

om met nieuwe en vernieuwende mogelijkheden rekening te houden en daarbij ook te letten op belangen van bewoners van een gebied.

Megabedrijven in een kleinschalig agrarisch gebied geven overlast door onder andere zwaar verkeer en stank. In verband hiermee moeten dit soort bedrijven zich bij voorkeur vestigen op een agrarisch bedrijventerrein. D66 streeft naar een restrictief beleid voor de bouw van megastallen, ook in het landbouwontwikkelingsgebied.

Dorpen en kernen

D66 ziet het kernenbeleid als integraal beleid en vindt het nodig dit in de portefeuille van één lid van het College onder te brengen.

Leefbaarheid

De te verwachten bevolkingsafname zet het draagvlak voor de voorzieningen in de dorpen onder druk. D66 wil in het beleid die druk zo veel mogelijk weerstaan door het bevorderen van alternatieven en combinaties van voorzieningen die ook bij krimp nog levensvatbaar zijn. Voorbeelden zijn de combinatie van een school met een dorpshuis en/of kinderopvang, een bibliotheek met een bank en/of pinautomaat.

De spreiding van voorzieningen over de kernen voldoet en vraagt geen grote ingrepen. D66 kan zich vinden in het bestaande beleid en wil dit voortzetten, voor zover de gemeentelijke financiën dat toelaten. Om het bestaande niveau van voorzieningen zo veel als mogelijk te behouden, kan een concentratie in de grotere kernen onontkoombaar zijn.

Dorpsbelangenorganisaties

Dorpsbelangenorganisaties (dbo's) zijn bij uitstek geschikt om te peilen wat onder de inwoners leeft en om hierover met de gemeente in gesprek te gaan. D66 vindt dat het ondersteunende beleid voor de dbo's verder vorm moet krijgen.

Wonen en woningbouw

Wonen is een basisbehoefte van de mens. Het uitgangspunt voor het beleid op het terrein van de volkshuisvesting en de woningbouw is en blijft: een kwalitatief goed en betaalbaar huis voor alle inwoners.

Woningbehoefte

De Woonvisie Bronckhorst houdt rekening met een toename van het aantal huishoudens met negen procent tot 2030. Daarna volgt een afname. Een toename van de alleenstaanden-huishoudens is de belangrijkste oorzaak van de stijging. Dit betekent dat de vraag naar woningen de komende jaren nog niet daalt, de behoefte aan woningen voor kleine huishoudens en senioren neemt de komende jaren toe. Woningbouw in

Bronckhorst dient zich dan ook vooral op deze doelgroepen te richten. Daarnaast verdienen starters op de woningmarkt extra aandacht. D66 steunt een actief beleid van de gemeente, dat gericht is op facilitering van deze doelgroep.

Woningbouw

Bij de planning van woningbouw in de dorpen is de door de raad vastgestelde - en zonodig bij te stellen - Woonvisie het uitgangspunt.

Met de sociale huursector - dat betreft vooral de wooncorporaties ProWonen en Sité - maakt de gemeente specifieke afspraken over aard, omvang, kwaliteit en spreiding van de bouw van sociale woningen (huur en koop). D66 wil dit beleid continueren, met een jaarlijkse actualisering. Daarnaast wil D66 ook per bouwlocatie dit soort afspraken maken met projectontwikkelaars en eventuele andere marktpartijen.

Infrastructuur, verkeer en vervoer

Infrastructuur en verkeersveiligheid

Enkele doorgaande routes door Bronckhorst veroorzaken veel verkeer op smalle wegen in dorpskernen. Dit moet voor de inwoners zo min mogelijk gevaar en overlast veroorzaken. Grote verkeersstromen met doorgaand vrachtverkeer mogen de leefbaarheid in dorpen en kernen zo weinig mogelijk aantasten. Structurele oplossingen zijn nodig, in actief overleg met omliggende gemeenten en de provincie.

D66 onderstreept het belang van verkeersonderwijs op de scholen.

Verkeer

In 2007 is het Gemeentelijk Verkeer en Vervoersplan (GVVP) vastgesteld. Met dit plan geeft de gemeente sturing aan de ontwikkeling van de mobiliteit in Bronckhorst om de kwaliteit van zowel bereikbaarheid, leefbaarheid als verkeersveiligheid te waarborgen en te verbeteren.

D66 ondersteunt de uitvoering van de prioriteiten, zoals vastgelegd in het GVVP, voor zover de financiën dat toestaan. In dit kader zijn vooral de volgende punten van belang:

- Verkeersveiligheid in de buurt van scholen.
- In de verblijfsgebieden moet het langzame verkeer een hogere prioriteit hebben dan de doorstroming van autoverkeer.
- Het belang van het vervangen van te hoge verkeersdrempels door lagere of door snelheidsremmers die minder overlast geven. Op de doorgaande wegen moet er een aanvaardbare relatie zijn tussen verkeersremmende maatregelen en doorstroming van verkeer.

- Bij de keuze van de inrichting van de weg bestaat er voorkeur voor oplossingen die zowel het belang van de verkeersveiligheid dienen als het belang van de diverse verkeersgebruikers.
- Vrij liggende fietspaden zijn in het belang van de verkeersveiligheid en het toerisme in de gemeente.

Openbaar vervoer

D66 is voorstander van een schoolbus, om het intensieve breng- en haalverkeer vanuit het buitengebied te verminderen.

De beschikbaarheid van openbaar vervoer in de regio verdient aandacht. D66 denkt hierbij aan het inzetten van buurt- en snelbussen en het verbeteren van de reisinformatie bij de bushaltes. De gemeente dient waar mogelijk een stem te laten horen bij de provincie en de vervoersmaatschappijen.

MENS EN SAMENLEVING

Nederland bevindt zich in overgang van verzorgingsstaat naar een samenleving, waarin burgers in toenemende mate voor zichzelf en voor elkaar zorgen. De taak van de overheid beperkt zich tot mensen die niet aan de samenleving kunnen deelnemen. De lokale overheid krijgt wel meer verantwoordelijkheid met als doel maatwerk leveren, bijvoorbeeld in de uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning.

Burgers geven in toenemende mate zelf vorm aan de samenleving. De overheid legt daartoe steeds meer verantwoordelijkheid bij hen en bij maatschappelijke organisaties.

Sociale cohesie

Vrijwilligers

D66 vindt het belangrijk om naoberschap en maatschappelijke betrokkenheid bij burgers in stand te houden en waar mogelijk te bevorderen. D66 staat een beleid voor dat mantelzorgers en vrijwilligers ondersteunt en faciliteert en verwacht van de gemeente dat deze zich aansluit bij de bij landelijke vrijwilligers database (www.vrijwilligerswerk.nl). De vraag naar vrijwilligers neemt toe, het aanbod neemt af.

Verenigingen

D66 wil de verenigingen in de gemeente en in de dorpen zo veel mogelijk ondersteunen. In de afgelopen raadsperiode is de harmonisatie van subsidies aan de verenigingen gerealiseerd. In de komende raadsperiode komen de prioriteiten in het subsidiebeleid aan de orde.

Het accommodatiebeleid voor de gemeentelijke gebouwen en voorzieningen krijgt in de komende raadsperiode wat D66 betreft met voorrang gestalte.

Zorg en bijstand

Zorg

Zorg vindt steeds meer plaats aan huis, poliklinisch of in dagbehandeling en minder binnen de muren van de instellingen. Onder invloed van vergrijzing en extramuralisering in de zorg neemt de behoefte aan combinaties van wonen-met-zorg toe.

De indeling van nieuw te bouwen en bestaande woonvormen dient aan te sluiten bij de behoefte van wonen met zorg.

D66 vindt dat mensen zo lang mogelijk in hun eigen woonomgeving moeten kunnen blijven. Het beleid in het kader van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning moet dit mogelijk maken.

Bijstand

D66 wil dat iedereen met een inkomen van minder dan 120% van de bijstandsnorm van de gemeentelijke declaratieregeling gebruik kan blijven maken, zoals die vóór 1 januari 2009 gold.

Gezondheid

Op het gebied van gezondheid van de inwoners van de gemeente heeft de gemeente wettelijke taken, zoals op het gebied van jeugdgezondheid, ouderengezondheid, epidemieën en infectieziekten. De uitvoering van een groot deel van dit beleid is regionaal geregeld en vindt plaats in nauwe samenwerking met de GGD. D66 vindt het belangrijk dat de gemeente participeert in projecten die de gezondheid van de burgers aangaan, zoals alcoholmatiging bij jongeren, bewegen en tegengaan van overgewicht voor alle leeftijdsgroepen. Voorlichting over de gevaren van en het omgaan met alcohol en drugs moet al op de basisschool beginnen.

Goede en eenduidige voorlichting aan burgers over infectieziekten en gezondheid verdient aandacht.

Jongeren

Jongerenwerk

Bronckhorst moet er voor zorgen dat er binnen de eigen grenzen voldoende ontwikkelings- en ontspanningsmogelijkheden zijn voor jongeren. Onder ontspanningsmogelijkheden verstaat D66 niet alleen het aanbod van de verenigingen, maar ook faciliteiten rond hangplekken en jeugdhonken en bijzondere doeplekken als een skatebaan.

Het alcoholgebruik onder jongeren is nog steeds hoog. D66 wil dat de gemeente een actief beleid blijft voeren om het gebruik van alcohol onder jongeren te verminderen. Toezicht en handhaving van de regels zijn nodig bij de hokken en keten, waarin de jongeren samen komen. Ook goede voorlichting en communicatie met jongeren zijn van belang. D66 heeft veel waardering voor het belangrijke werk van de jongerenwerkers.

Kinderopvang

D66 vindt het belangrijk dat de gemeente actief meewerkt aan het streven naar voldoende kinderopvang, afgestemd op de behoefte. Hetzelfde geldt voor naschoolse opvang, waarbij voldoende mogelijkheden zijn voor zowel gastouder- als voor buitenschoolse opvang.

Ouderen

Huisvesting en zorg

D66 wil dat ouderen zo lang mogelijk in hun vertrouwde omgeving moeten kunnen blijven wonen, in hun eigen huis of een andere voorziening.

Wij verwachten veel van het ontwikkelen en realiseren van woonservicegebieden in de kernen Hengelo, Hummelo, Steenderen en Zelhem. D66 steunt het beleid van de gemeente om bij nieuwbouw zoveel mogelijk levensloopbestendige woningen te realiseren.

Bereikbaarheid

Naast het digitale loket van de gemeente Bronckhorst, dienen er ook andere voorzieningen beschikbaar te zijn die het voor ouderen makkelijker maken om in hun woonomgeving toegang te hebben tot gemeentelijke diensten en informatie. D66 hecht veel belang aan continuering van het door de gemeente al toegepaste maatwerk in de vorm van huisbezoek.

Ouderenwerk

Om te kunnen komen tot verdere professionalisering van het ouderenwerk zou D66 het toejuichen als de bestaande samenwerking van ouderenorganisaties in de plaatselijke stichtingen kan uitgroeien tot een Stichting Welzijn Ouderen Bronckhorst.

Onderwijs

D66 hecht veel waarde aan goed onderwijs op alle niveaus. Scholing of bijscholing is belangrijk voor veel inwoners, ongeacht hun leeftijd.

Peuters

Taalachterstand kan leiden tot een blijvende achterstand in ontwikkeling. Al op de peuterspeelzaal moet men beginnen met het signaleren en wegwerken ervan. Dit geldt ook voor andere vormen van achterstand. Daarom vindt D66 het van wezenlijk belang dat de gemeente Bronckhorst initiatieven op dit gebied steunt.

Bestuur op afstand

Wat het basisonderwijs aangaat, vallen alle openbare scholen binnen Bronckhorst sinds 2003 onder het bestuur van de Stichting IJsselgraaf. Daarmee heeft de gemeente alle verantwoordelijkheden voor en invloed op het openbaar onderwijs uit handen gegeven. Het toezicht op de Stichting ligt bij het Toezichthoudend Orgaan Openbaar Onderwijs (TOO), waarin voor de gemeente Bronckhorst de wethouder van onderwijs is vertegenwoordigd. D66 is van mening dat toezicht op het bestuur niet volgend, maar

proactief dient te zijn. Het is van groot belang dat de gemeenteraad regelmatig informatie ontvangt op tijdstippen en met de inhoud die in statuten en reglementen zijn vastgelegd. D66 is in 2009 niet gelukkig met de situatie. Het eind 2009 in gang gezette onderzoek om tot een nieuwe opzet te komen voor het toezicht openbaar onderwijs volgen wij met belangstelling. Voor D66 moet dit leiden tot transparant bestuur en toezicht. Mogelijkheden voor slagvaardig handelen van de raad en het college, elk in hun eigen rol, dienen gewaarborgd te zijn.

Buiten Bronckhorst

Voor onderwijs dat volgt op het basisonderwijs moeten inwoners van Bronckhorst gebruik maken van voorzieningen in de omliggende gemeenten, met uitzondering van 't Beeckland, school voor voortgezet onderwijs in Vorden.

Dit geldt ook volwassenenonderwijs en -educatie, waar bijvoorbeeld de inburgeringcursussen onder vallen.

D66 is van mening dat het aanbieden van een gevarieerd aanbod van voortgezet onderwijs en educatie tot de taken van de centrumgemeenten behoort. De gemeente Bronckhorst dient ontwikkelingen in het onderwijsaanbod nauwlettend te volgen. Ook de bereikbaarheid van deze voorzieningen is van belang.

Hoger onderwijs

Het aanbod van hoger onderwijs in de regio is zeer beperkt. Uitbreiding van dit aanbod kan tot gevolg hebben dat een deel van de jongeren in de Achterhoek in de gelegenheid is om dichterbij huis te studeren. Met de toename van kennisintensieve bedrijven en de hoge eisen die gecompliceerde productieprocessen aan werknemers stellen, is bijscholing en verdere professionalisering op het niveau van hoger onderwijs van belang.

D66 pleit voor samenwerking met hogescholen en universiteiten en wil daarbij zoveel mogelijk gebruik maken van leeromgevingen met digitale mogelijkheden.

Cultuur en recreatie

D66 benadrukt het belang van een culturele raad die de gemeente adviseert over het kunst- en cultuurbeleid. In de culturele raad dienen professionals uit verschillende disciplines vertegenwoordigd te zijn.

Voorzieningen

Culturele voorzieningen zoals schouwburg en bioscoop zijn aanwezig in de centrumgemeenten Zutphen en Doetinchem. De gemeente Bronckhorst dient dit soort grotere culturele voorzieningen niet zelf te ontwikkelen omdat dit niet past bij een plattelandsgemeente.

Bronckhorst biedt ruimte voor culturele voorzieningen zoals galerieën en kleine gespecialiseerde musea binnen de bebouwde kommen en in het buitengebied. Er zijn verenigingen op het gebied van toneel en muziekvormen van allerlei aard, die al of niet gesubsidieerd tot ontwikkeling komen en een hoog niveau bereiken. Het ontwikkelen en in stand houden hiervan is van belang voor het culturele klimaat van Bronckhorst. Voorzieningen zoals bibliotheken dienen beschikbaar en bereikbaar te zijn.

Erfgoed

Naast de Rijksmonumenten verdienen ook ander cultureel erfgoed en gemeentelijke monumenten zorg en aandacht. D66 vindt dat daar een jaarlijks budget bij hoort. De sloop van oude gebouwen die geen gemeentelijk monument zijn, vindt D66 niet vanzelfsprekend. Dit vergt volgens D66 nader onderzoek naar de cultuurhistorische waarde en de mogelijkheid het als gemeentelijk monument aan te merken. Van sloop kan alleen sprake zijn als aangetoond is dat er geen erfgoed met een culturele waarde in het geding is.

Sport

Bronckhorst biedt een breed aanbod voor sportbeoefening voor alle leeftijdsgroepen. De eisen waar een sportaccommodatie aan moet voldoen, verschillen sterk per sport. Als samenwerking tussen sportverenigingen aanpassing of uitbreiding van locaties nodig maakt, kijken de gemeente en de sportverenigingen samen naar financiële haalbaarheid van de plannen en naar aspecten van ruimtelijke ordening.

D66 wil naast de gebouwen ook de sportvelden in de gemeente in beheer en onderhoud geven bij de sportvereniging(en). Hierover zijn meerjarige afspraken nodig tussen gemeente en verenigingen om verantwoordelijkheden en bevoegdheden te regelen en een budget overeen te komen. D66 is voorstander van het uitbesteden van het beheer van de gemeentelijke sporthallen en zwembaden.

D66 is voorstander van de oprichting van een sportkoepel in de gemeente Bronckhorst. Eén aanspreekpunt voor sport bij de gemeente is nodig om het contact tussen de gemeente en de sportverenigingen goed te laten verlopen.

Openbare orde en veiligheid

Uit landelijk onderzoek blijkt het gebied van Bronckhorst veilig te zijn en ook als zodanig te worden ervaren.

Brandweer

De inzetbaarheid van de brandweer dient op het huidige peil te blijven. Punt van zorg is de beschikbaarheid van voldoende vrijwilligers bij de brandweergroepen. D66 benadrukt de noodzaak van voldoende instroom van nieuwe brandweermensen.

Politie

De gemeenteraad verleent elk jaar goedkeuring aan het beleidsplan van de politie en daarmee aan prioriteiten van de werkzaamheden van de politie. D66 vindt het belangrijk dat elke kern een voor de inwoners kenbare en aanspreekbare wijkagent heeft.

MENS EN BESTUUR

Gemeente en inwoner

Communicatie

D66 hecht grote waarde aan tweerichtingsverkeer tussen burgers en gemeente. De belangrijkste pijlers zijn informatie en participatie.

Een goede uitwisseling van informatie tussen inwoners en gemeente is essentieel. Dat gaat over de actualiteit van de gemeentelijke samenleving en over besluiten, regels en vergunningen. Berichtgeving via internet biedt grote mogelijkheden. De gemeente investeert in een interactieve website. Andere media, zoals de pers, vervullen een belangrijke rol. D66 benadrukt het belang van publicatie van de wekelijkse gemeentelijke mededelingen in de lokale pers in één editie voor de hele gemeente.

D66 vindt dat de gemeente een actieve informatieplicht heeft tegenover belanghebbenden en omwonenden waar het gaat om voorgenomen nieuw beleid. Dit geldt in het bijzonder op het terrein van de ruimtelijke ordening.

Beleidsstukken en ook brieven dienen gemakkelijk toegankelijk te zijn voor de lezer. Het gebruik van vakjargon is uit den boze.

De afstand tot het gemeentehuis mag voor de burger geen belemmering vormen in het contact met de gemeente. Een goed werkende baliefunctie en een adequaat systeem voor de behandeling van meldingen en opmerkingen van burgers zijn belangrijke instrumenten. D66 vindt de nieuwe opzet van de baliefunctie in het nieuwe gemeentehuis vanaf januari 2010 veelbelovend. De burger krijgt dan te maken met één medewerker voor alle vragen. D66 benadrukt dat juist gekozen openingstijden en voorzieningen voor gehandicapten de gemeentelijke gebouwen toegankelijk maken voor een groot deel van de inwoners van Bronckhorst.

Participatie

Voor invloed op en participatie in de gemeentelijke besluitvorming staan de burger verschillende instrumenten ter beschikking. D66 vindt dat de gemeente de volgende instrumenten actief dient te gebruiken en onder de aandacht van de burger moet brengen.

- Dorpsbelangenorganisaties als platform voor communicatie tussen de bewoners van kernen, de gemeenteraad en het college.
- Burgerinitiatief als middel voor burgers om visie en plannen direct op de raadsagenda te plaatsen.
- Inspraak in commissies en raad ter bevordering van het draagvlak en de kwaliteit van beleids- en besluitvorming.

- Een vragenhalfuur voor burgers ter bevordering van het contact tussen raad en burgers.
- Informatiebijeenkomsten voor bewoners van kernen, dorpen of groepen die betrokken zijn bij ontwikkelingen in de gemeente.

Raad en college

De gemeenteraad is het hoogste bestuurlijke orgaan van de gemeente en bestaat in Bronckhorst uit 25 gekozen volksvertegenwoordigers. De burgemeester is voorzitter van de raad. Het college van burgemeester en wethouders vormt het dagelijks bestuur van de gemeente.

De raad stelt het programma vast voor de komende raadsperiode. Wat D66 betreft dienen de collegeonderhandelingen in het openbaar plaats te vinden. Openbaarheid in het bestuur is een uitgangspunt van D66, tenzij persoonlijke of zwaarwegende zakelijke belangen in het spel zijn.

Dualisme

Het dualisme heeft de positie van de gemeenteraad als hoogst bestuursorgaan versterkt. Het moet in de komende raadsperiode verder vorm krijgen. We moeten alert blijven dat de bestuursorganen elk hun rol spelen op basis van de nieuwe verdeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden en dat hierin geen vermenging of erosie optreedt.

D66 is voorstander van het evalueren van het bestaande commissiestelsel. Daaruit moet blijken of een ander vergadermodel voor de commissievergaderingen het contact met de burger verbetert.

Samenwerken

Internationaal

Samenlevingen zijn op steeds meer verschillende manieren met elkaar verbonden. Wij staan open voor de hele wereld en sluiten niemand uit. Bij alles wat we doen, vragen we ons steeds af welke effecten dat heeft op anderen in deze wereld. Voor D66 speelt een internationaal bewustzijn en verantwoordelijkheidsgevoel een rol bij bijvoorbeeld milieu, klimaat en duurzaamheid.

Internationale samenwerking en economische vooruitgang zijn de sleutels naar een wereld met minder oorlog en conflicten. Voor de gemeente richt internationale samenwerking zich in eerst instantie op Europa.

Gemeentelijke samenwerking

De gemeente kan in samenwerking met anderen participeren in initiatieven die qua omvang de reikwijdte van de gemeente overstijgen. Samenwerking tussen gemeenten moet een meerwaarde hebben. Dit is het geval als een bepaalde taak complex of omvangrijk is of als een gemeenschappelijk belang in het geding is. D66 steunt de uitvoering van de in 2008 vernieuwde opzet van de gemeentelijke samenwerking in de Regio Achterhoek. Vrijwilligheid om te participeren en meerwaarde zijn uitgangspunten. D66 vindt het van belang dat het college regelmatig contact onderhoudt met omliggende gemeenten die geen deel uitmaken van de Regio Achterhoek. Onderwerpen voor bespreking met de buurgemeenten zijn grensoverschrijdende aangelegenheden zoals werkgelegenheid, verkeer, milieu en ruimtelijke ordening.

Specifieke contacten zijn nodig met de gemeenten Doetinchem en Zutphen over hun centrumfuncties op het gebied van cultuur en onderwijs.

D66 ziet het overlegplatform P10 van de tien grootste plattelandsgemeenten in Nederland als een belangrijke stap op weg naar intergemeentelijke samenwerking en nationale en Europese belangenbehartiging, niet vrijblijvend en met de nadruk op samenwerking en collegialiteit. Hierbij gaat het om het behartigen van de specifieke belangen van agrarische gemeenten in Den Haag en Brussel.

Gemeente in Europa

Om zo goed mogelijk te anticiperen op mogelijkheden die samenwerken in Europees verband biedt, dienen samenwerkende gemeenten van de juiste kanalen gebruik te maken. D66 hecht aan contacten met D66 Europarlementariërs.

Binnen Bronckhorst ziet D66 twee invalshoeken voor Europa, die van de raad en die van het college. Daarbij staan voor de raad voorop kennis van en bekendheid met Europa. Dit kan de raad uitdragen naar de samenleving. Verder helpt kennis van zaken raadsfracties bij het uitoefenen van hun controlerende taak als Europese aspecten in het geding zijn.

D66 wil de raads werkgroep Europa daarom continueren.

Het college heeft de taak om aan het werk te gaan met alle mogelijke vormen van samenwerking, oriëntatie en lobbywerk die in het belang zijn van de gemeente.

Financieel beleid en begroting

Begroting

In de begroting behoren inkomsten en uitgaven in balans te zijn. Dat geldt ook voor het meerjarenperspectief. Nieuw beleid en nieuwe activiteiten zijn alleen mogelijk wanneer de daarvoor benodigde financiële en personele ruimte is vrijgemaakt via het schrappen in bestaand beleid en in bestaande activiteiten. De begroting dient een realistisch beeld te geven van voorgenomen beleid en activiteiten en is de weerslag van bestuurlijke ambitie

en ambtelijke haalbaarheid. De beleidsbegroting dien te voldoen aan de eisen “SMART” (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden) en behoort toetsbare kentallen te bevatten.

Beleid

De verwachte korting in de komende jaren van tien procent of meer op de algemene uitkering in het gemeentefonds baart D66 zorgen. D66 is daarom voorstander van een terughoudend financieel beleid. Kostenbeheersing voor kapitaalintensieve onderwerpen zoals wegen, riool en vastgoed vindt D66 essentieel. Grote behoedzaamheid is geboden bij de besteding van het vrij aanwendbare deel van de algemene reserves.

De investeringen in de centrumplannen voor Hengelo en Vorden leggen de komende jaren een groot beslag op de financiële middelen van de gemeente. Een behoedzame en terughoudende benadering is nodig. Een fasering van de realisatie van de centrumplannen, in overeenstemming met economische ontwikkelingen, is gewenst door spreiding van de investeringen in de tijd.

Bronckhorst dient voor de opbrengst van de verkoop van de NUON aandelen een solide beleggingsvorm te kiezen. Het aanwenden van de opbrengst van de verkochte NUON aandelen moet passen in een realistisch financieel meerjarenplan.

Tarieven, heffingen en belastingen

Gemeentelijke tarieven zijn in principe kostendekkend. Als het wenselijk is om het gebruik van een gemeentelijke dienst of voorziening te stimuleren, bijvoorbeeld bij sportvoorzieningen, kan de gemeente de afweging maken om een niet kostendekkend tarief toe te passen. D66 wil dat in die gevallen het niet kostendekkend gedeelte zichtbaar is in financiële rapportages.

Het principe van kostendekking geldt ook voor de gemeentelijke heffingen en belastingen. Veranderingen in het tarief van de onroerendezaakbelasting (ozb) volgen de inflatie. D66 streeft ernaar om dit gestand te doen in de bezuinigingsronden van de komende jaren.

Gemeentelijke bedrijfsvoering

De gemeentelijke bedrijfsvoering dient transparant en toetsbaar te zijn op getrouwheid en rechtmatigheid. Naast kennis over het correct toepassen van Europese regels dient de gemeentelijke organisatie kennis op te bouwen over de aanpak en het benutten van Europese projecten.

Inkoop en aanbesteding

D66 dringt aan op soberheid en efficiënte bedrijfsvoering en benadrukt het belang van een uitgekiend inkoopbeleid. Randvoorwaarde is dat duurzaamheid in de bedrijfsvoering

het uitgangspunt is. D66 hecht er aan dat lokale ondernemers in offertetrajecten een uitnodiging krijgen om mee te doen. Voor het aanbestedingsbeleid verwacht D66 dat de uitkomsten van het aanvalsplan van de Regio Achterhoek bijdragen aan uniformiteit van aanbestedingen door gemeenten in de regio.

Informatiebeleid

D66 mist in Bronckhorst het informatiebeleid. Naast financiën zijn informatie en informatievoorziening belangrijke hoekstenen voor een organisatie. D66 heeft waardering voor de uitvoering van de informatisering en automatisering van de gemeente. Wel vinden wij dat er ook voor dit terrein een door de raad vastgesteld beleid op hoofdlijnen behoort zijn. Wij dringen er op aan het informatiebeleid in deze raadsperiode vorm te geven.